

*Антофійчук А. М.,
orcid.org/0000-0001-5570-6260
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри сучасної української мови
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

ІНТЕНЦІЙНИЙ ПРОСТІР ТОВАРИСЬКИХ ЛИСТІВ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Анотація. Статтю присвячено мовному аналізу епістолярної спадщини буковинського письменника Юрія Федьковича, зокрема здійснено комунікативно-прагматичну характеристику товариського (дружнього) листування з точки зору типології інтенцій, що їх зреалізовує автор у зазначеному жанровому типі листів. Центральною категорією епістолярного дискурсу визначено я-інтенцію.

Встановлено, що жанр товариського листа вирізняється з-поміж інших епістолярних жанрів (листа-подяки, листа-прохання, листа-запрошення, автобіографічних листів та іншого) і має спеціалізовані засоби та способи мовного оформлення, що ґрунтуються на мовному прийомі діалогізації епістолярного тексту, суть якої полягає у тому, що епістолярна інформація представлена у формі імітації адресантом живого діалогу з метою інформувати адресата про щось, поділитися власними думками щодо порушеної теми, виразити власні почуття, емоції, викликати у співрозмовника зацікавленість, щирю й швидку реакцію-відповідь, якнайточніше зреалізувати конкретні я-інтенції. Встановлено, що товариські листи – особливий тип листів, в породженні яких першорядну роль відіграє дуальна природа епістолярної комунікації, що базується на комунікативно-прагматичній осі адресант – адресат, яка й зумовлює композиційно-структурну організацію цих епістол, а відповідно й відбір мовних та екстралінгвістичних засобів та способів їх оформлення. Саме така дуальність товариського епістолярію обґрунтовує антропоцентричну парадигму сучасного мовознавства, суть якої полягає в тому, що центральною точкою відліку мовних та мовленнєвих явищ є людина як творець мовної та мовленнєвої діяльності. Специфічною комунікативно-прагматичною ознакою товариських листів є їхня поліінтенційність. На відміну від інших жанрових типів епістол, в яких адресант реалізує конкретні наміри, у товариських листах виявлено переплетіння я-інтенцій: я-інтенції вираження різних почуттів, я-інтенції подяки, я-інтенції прохання, я-інтенції сподівання та ін. Реалізація я-інтенцій товариського епістолярію Ю. Федьковича має спеціалізовані засоби вираження, серед яких зменшено-пестливі форми, переносне значення слів, різного роду мовні повтори, емоційно-оцінні побудови, питальні та оцінно-окличні епістолярями, народно-розмовні та фразеологізовані епістолярями, авторські афоризми, засоби інтимізації мовлення тощо.

Ключові слова: епістолярні жанри, комунікативна інтенція, я-інтенції, поліінтенційність, товариське листування, адресант, адресат, мовна особистість епістолярного дискурсу, епістолярема, Юрій Федькович.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Епістолярний дискурс постає розмаїтим у жанрових виявах.

Адресант епістолярного послання, зреалізовуючи певні комунікативні потреби, послуговується різноманітними мовними засобами, що допомагають донести до адресата конкретні наміри. Так, за способом мовного оформлення листи згруповано в епістолярні жанри, як-от: листи-привітання, листи-запрошення, листи-прохання, листи-подяки тощо. В основі кожного епістолярного жанрового вияву – конкретні комунікативні ситуації, що базуються на намірах автора епістолярного тексту.

Зважаючи на те, що кожен з жанрових типів епістол має на меті зреалізувати певний комунікативний намір, базовою категорією у виокремленні епістолярних жанрів вважаємо **комунікативну інтенцію**. За С. Шабат-Савкою, комунікативна інтенція – це «амбівалентна антропоорієнтована категорія, у якій виразно есплікується план змісту (інтенції ні потреби мовці: поінформувати, оповісти, запитати, спонукати, побажати, емоційно відреагувати на щось, оцінити, подякувати, вибачитися, поспівчувати, похвалити тощо) та план мовної репрезентації» [41, с. 357]. Дослідниця визначає центральною категорією епістолярного дискурсу **я-інтенцію**, через призму якої відбувається відбір мовних засобів в оформленні того чи того типу листа [40, с. 302].

В основі листів-подяк – комунікативна я-інтенція вдячності адресатові за певні позитивні дії, реакції, відгуки на прохання адресанта. Характерними маркерами таких епістол є слова подяки, якими, як правило, після шанобливих звертальних формул адресант розпочинає тексти листів. Жанр листів-привітань презентує компліментарний тип дискурсу, який позначений оцінними конструкціями – як загальною оцінкою, так і оцінкою особистих професійних, морально-етичних якостей адресата. За визначенням Н. Шапран, компліментарне висловлення – це «висловлення, що містить позитивну оцінку адресата, його особистих якостей, вчинків і т.д. зі сторони мовця, використовуючи яке, мовець досягає мети викликати в адресата позитивний емоційний стан» [Шапран 2009:422]. Саме такий намір адресанта створює атмосферу приємного спілкування, задоволення від нього. З одного боку (боку того, кому адресоване компліментарне висловлення), викликає почуття впевненості, самодостатності, а з іншого (боку автора компліментів), – сподівання прихильності, вияв поваги до співрозмовника.

Листи-поздоровлення насичені шанобливими епітетами, урочистими лексемами, вияв пошани до адресата може бути марковано графічно. В основі цих епістол – комунікативна я-інтенція вітання.

В основі листів-автобіографій – комунікативна я-інтенція поінформування про життєві віхи адресанта. Цінність таких епістол особлива, оскільки біографічні факти в них подано з першоджерел: це точні дати (окрім випадків, коли автор має на меті

приховати свій вік чи інші життєві факти), справжні імена, прізвища, імена по батькові, псевдоніми, точні адреси, назви установ, організацій, населених пунктів, навчальних закладів та ін.

Листи-прохання зумовлені комунікативною я-інтенцією прохання про певну послугу. Просьба у такому типі листів може бути вираженою у різний спосіб. Насамперед, це спеціалізовані висловлювання з перформативами – предикатами прохання. Імпліцитним способом вираження прохання є питальні конструкції – квестиви, за Почепцовим [31, с. 64].

Комунікативно-прагматичну основу листів-відповідей виформує комунікативна я-інтенція інформування-відповіді на конкретні запитання адресата. Це лаконічні, чіткі епістолярні тексти, які мають традиційну епістолярну структуру. Зазвичай запитання адресата стосуються професійної діяльності адресанта. У таких листах фіксуємо вирази на позначення послідовності думок, графічні виділення слів, виразів, значення чи особливості вживання яких пояснює автор, пояснення, оформлені складнопідрядними конструкціями причини.

Серед різних жанрових типів листів вирізняються **товариські (дружні) листи** – особливий тип листів, в породженні яких першорядну роль відіграє дуальна природа епістолярної комунікації, що базується на комунікативно-прагматичній осі **адресант – адресат**, яка й зумовлює композиційно-структурну організацію цих епістол, а відповідно – й відбір мовних та екстралінгвістичних засобів та способів їх оформлення. Саме така дуальність товариського епістолярію обґрунтовує **антропоцентричну** парадигму сучасного мовознавства: центральною точкою відліку мовних та мовленнєвих явищ є людина як творець мовної та мовленнєвої діяльності. А отже, у центрі комунікативних досліджень – людина як суб'єкт, що сприймає, аналізує, осмислює дійсність та здійснює відбір мовних засобів для вербалізації сприйнятого, проаналізованого, осмисленого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Епістолярна спадщина митців є об'єктом різновекторних наукових зацікавлень з історії, лінгвістики, культурології, народознавства, літературознавства, педагогіки, психології та ін. Лінгвістичні дослідження епістолярного дискурсу стосуються мовно-стилістичних особливостей листування культурно-громадських діячів та науковців, ролі письменницького епістолярію в утвердженні та розвитку літературної мови, вивченню мовленнєвого етикету, вивченню функціонування фразеологічних, етикетних та дискурсивних одиниць.

Теоретичних аспектів епістолярного дискурсу стосуються праці К. Ленець [23], В. Грещука [15], С. Шабат-Савки [40], С. Богдан [4; 6], Г. Мазохи [26], М. Сірого [36], Н. Павлика [30], А. Найруліна [28].

Є чимало досліджень з вивчення епістолярних текстів як відображення мовної особистості митця. Серед них наукова праця Ж. Ляхової [25], присвячена дослідженню епістолярної спадщини Т.Г.Шевченка, монографія В. Святотця про епістолярну спадщину Лесі Українки [34], дослідження М. Коцюбинської про епістолярну творчість В.С. Стуса [20].

К. Ленець систематизувала мовні засоби стилістичного вираження в листах [22].

У дослідженні Б. Шарпила «До проблеми історичного вивчення українського епістолярного стилю» [42] визначено основні суттєві риси епістолярного стилю.

Дисертаційне дослідження С. Ганжі [13] присвячене розгляду фразеологічних одиниць в епістолярних текстах українських письменників XIX – початку XX століття.

У праці С. Богдан «Мовний етикет українців: традиції і сучасність» розглянуто мовний етикет та епістолярій Лесі Українки, епістолярний образ Ольги Кобилянської [5]. Крім проблем мовного етикету, автор розкриває проблеми комунікативної діяльності митців [4], розглядає епістолярні звертання як вияв індивідуальної мовної картини світу [3] та ін.

У дисертаційному дослідженні Н. Павлик розглянуто типологію дискурсивних одиниць в українському епістолярному мовленні [30].

На сучасному етапі вчені зосереджують увагу на дослідженні етикетних формул українського епістолярію [7; 21], на проблемі мовної культури епістолярного стилю XIX – початку XX ст. [17], на семантиці й функціонально-комунікативному аспекті етикетних одиниць в епістолярній спадщині українських письменників XIX ст. [8].

Питанню категорії комунікативної інтенції також присвячено чимало праць. Цю категорію розглядають у лінгвістичній практиці у фокусах теорій мовленнєвих актів (В. Виноградов, Дж. Остін, Т. Винокур, О. Селіванова) [35; 10; 29; 9], мовленнєвої діяльності (С. Рубінштейн, О. Леонтьєв; Л. Виготський; М. Жинкін, О. Почепцов, Н. Формановська) [33; 24; 12; 16; 32; 39], мовленнєвого впливу (Н. Формановська, Ф. Бацевич, Ковалевська) [39; 2; 19]. У контексті синтаксичних категорій комунікативну інтенцію досліджують у зв'язку з такими категоріями, як модальність (І. Вихованець, В. Шинкарук, Ф. Бацевич, С. Шабат-Савка,) [11; 44; 1; 41], настанова (А. Загнітко, К. Шульжук, М. Мірченко,) [18; 45; 27], актуальне членування речення (І. Вихованець, Н. Гуйванюк) [11; 14].

Як міжрівневу лінгвістичну категорію розглядає комунікативну інтенцію С. Шабат-Савка, яка вважає цю категорію **амбівалентною**, обґрунтовуючи таку ознаку досліджуваної категорії її універсальністю, що є породженою зі здатності її виконувати об'єднуючу функцію різних за комунікативними настановами конструкцій [Див.: 41, с. 63]. Саме у монографії С. Шабат-Савки окреме місце відведено типології я-інтенцій в епістолярній комунікації [Див.: 40].

Формування мети статті. Метою дослідження є визначити типи я-інтенцій товариського епістолярію Юрія Федьковича та систематизувати мовні їх репрезентанти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Основними антропоцентрами товариських листів є категорії адресанта й адресата. Зазначимо, що в інших жанрових різновидах листів ці категорії, будучи теж стрижневими, не можуть бути повною мірою визначальними у структуруванні епістол, оскільки не завжди комуніканти перебувають у тісних, товариських стосунках, подеколи це навіть незнайомі люди (як-от у листах-проханнях, рідше листах-привітаннях та інших епістолярних жанрових типах). Саме товариські листи репрезентують спілкування близьких людей, які добре знали один одного, багато спілкувалися, товаришували, перебували у тісних приятельських стосунках.

В основі оформлення я-інтенцій товариських листів – мовний прийом діалогізації. Діалогізація – виклад літературною твору у формі діалога [37, с. 295].

На нашу думку, **діалогізація в епістолярному мовленні** – це своєрідна комунікаційна гра, імітація живого діалогу,

автор якого вдає природне спілкування з метою інформувати адресата про щось, поділитися власними думками щодо порушеної теми, виразити власні почуття, емоції, викликати у співрозмовника зацікавленість, ширшу й швидку реакцію-відповідь, якнайточніше зреалізувати конкретні я-інтенції, а часто навіть вплинути на реципієнта, викликати в нього певні почуття, спонукати до якихось дій.

Реалізація діалогізації – в оформленні епістолярного тексту у формі діалогу з використанням усіх типізованих мовних засобів розмовного діалогічного мовлення: звертань, питальних й окличних конструкцій, емоційно-оцінних засобів, вигуків конструкцій, вставних та вставлених компонентів, народно-розмовних елементів (влучних порівняльних зворотів, фразеологічних сполук, регіоналізмів, просторіч та ін.), засобаів інтимізації мовлення.

Якщо інші типи листів репрезентують конкретні я-інтенції автора епістолярної мовної особистості (подяку, прохання, вітання тощо), то товариські листи – це своєрідний мікс я-інтенцій, можемо вважати їх **поліінтенційними**, оскільки, окрім я-інтенції інформування, в них зреалізовано інші я-інтенційні вияви. Саме поліінтенційність наближує товариське листування до природнього спілкування.

Зразком переплетіння я-інтенцій в епістолярному тексті є товариський лист Ю. Федьковича до К. Горбала. Насамперед, у листі зреалізовано **я-інтенції вираження почуття** щирої **поваги** до товариша, повної **довіри** йому навіть у виборі життєвих планів. Ці почуття оформлено самооцінними складними конструкціями з різними типами синтаксичного зв'язку з використанням стилістичного прийому самоіронії, втіленої в оцінній лексемі **повійвітер** (а отже, реалізовано й **я-інтенцію самохарактеристики**); позитивна оцінка товариша-адресата виражена оцінним прикметником **ширий** (приятель), маркована графічно (велика літера): *Я уже такий чоловік раз на світі, що мене аби дитина з путі зіб'є, а такого чоловіка не може Господь дужче помилувати, як коли му щирого приятеля нагальть, от як Тебе мені [...] Брате милий, я здаюся зо всім на Твої руки поводи мнов, як сам розумієш, а будеш мати у Бога ласку за мене, бо видиш сам здоровий, який я повійвітер* (До К. Горбала) [38, с. 351]. **Я-інтенція вдячності** товаришеві за справжню дружбу представлена народно-розмовною синтаксичною епістолярною **чоловіка не може Господь дужче помилувати, як коли му щирого приятеля нагальть, от як Тебе**. **Я-інтенція поваги** до товариша виражена також авторськими зменшено-пестливими формами, що не є типовими для слів з абстрактним значенням: *За Твою думочку дужче Ти файненько дякую [...]* [38, с. 353].

Я-інтенція прохання не згадувати про ситуацію, що відома співрозмовникам і є неприємною для епістолярної мовної особистості Ю. Федьковича, оформлена загальнозаперечною конструкцією наказового способу, а **я-інтенція самовиправдання** – вставленою конструкцією: *За Марошку і не пригадуї ми більше, – пльотка пльотков була та й буде, – шкода лиш, що Ти ся о ній тільки розписав* [38, с. 351].

Зреалізована у листі й **я-інтенція каяття, шкодування за вчиненням**, в оформленні якої епістолярний адресант використовує фразеологічний зворот: *Де я тоді лиш розум мав, коли я ся через одно нічо на одного Кобилянського міг погнівати...* [38, с. 351].

Я-інтенцію іншого прохання виражено імпліцитно складно-підрядним реченням з підрядним з'ясувальним та підрядним умови: *Але я знаю, що він [Кобилянський] мене простить ковшем, коли Ти за мене добре слово даш [...]* [38, с. 351].

Ще один тип **я-інтенцій вираження почуття розчарування** зреалізовано емоційною питальною епістолярною та епістолярною умовного способу: *Коби-сь Ти знав, як тото він [Дідницький] до мене красно писав, доки я му думи не поприслав, а відтак?* [38, с. 351–352]. Засобом підсилення вираження розчарування та засобом реалізації мовного прийому діалогізації у цьому контексті є введення у текстову тканину листа німецькомовного елемента (автор поінформований, що його товариш знає, як і сам адресант, німецьку мову) та паремії: *Скажеш і Ти: «Auch eine originelle Studie»* (Для розумного досить): *не лїзь до дині, бо те з'їда свині* [38, с. 352].

Представлено у листі **я-інтенцію передачі почуття любові** до української літератури. Ю. Федькович використовує емоційні (часто окличні) епістолярами з різного роду повторами: *Шевченко, батько наш Шевченко!* [38, с. 352]. Часто такі структури є афористичними, сповненими оптимізму у баченні подальшої долі українського письменства: *Галичино, Галичино, бідна ти Галичино! Але чей Бог не допустить, аби жаби солон'їв приглушили.* [38, с. 352]. Афористичні авторські епістолярами цього інтенційного типу можуть бути оформлені у спосіб стилістичного прийому антитези з використанням метафор та народно-розмовних вигуків елементів: *«Маруся», «Марусенька» – Божечку милий, коби ми не сором, то, бігме, би-м ще раз сплавав. Се не повість, се одна красна, красна душа, висипана на папері* [38, с. 352].

Питальні структури як засіб діалогізації товариського епістолярію використані письменником з метою імітації живого діалогу комунікантів про літературний процес того часу: автор наче повторює запитання співрозмовника і далі дає розгорнуту відповідь: *Що ж я Ти, брате, о наших «Вечерницях» скажу?* [38, с. 352]. Виражаючи загалом негативне ставлення щодо імітовано порушеної адресатом теми, Ю. Федькович послуговується ще одним прийомом діалогізації – вводить у текст епістолярю інтимізації мовлення *Се межі нами, брате* [38, с. 352].

Питальна епістолярема може також займати постпозицію після роздуму – у такому випадку зреалізовано **я-інтенцію сподівання** на продовження розмови на порушену адресантом тему: *Може би, чесний наш батько Лавровський мені хоть у сім способі поміч хотів дати та виходити для мене таке письмо, щоби можна було ходити прієски та співаючи цілим руським краєм, Українов, Галичинов, Буковинов та й Угоршинов [...]* **Як радиши?** [38, с. 352–353].

У постскрипті (що його Ю. Федькович називає прищіпкою) зреалізовано **я-інтенції планування, прохання** (виражено питальною епістолярною у поєднанні з окличною епістолярною з повтором та вигуківим компонентом), **вияву почуття патріотизму** (виражено емоційно-окличною епістолярною з вигуківим компонентом та стилістичним прийомом повтору): *Шевченка узяв-єм си відписувати і скоро скінчу, так Ти го зараз і відошло. Нема у вас там у якій книгарні Шевченкові діла купити або хоть «Марусеньку»? Ей, тото ж би я рад та ще рад! Гину, братчику, за Українов, ей-богу»* [38, с. 353].

Для товариського епістолярію Ю. Федьковича характерною також є **я-інтенція відтворення мовленнєвої ситуації**, цей прийом також презентує діалогізацію.

Висновки з дослідження і перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку. Отож, в основі виокремлення епістолярних жанрів – дуальна природа породження епістолярної інформації, полярними точками якої є категорії адресанта й адресата. Позиція адресанта визначає я-інтенції епістолярного спілкування, образ адресата визначає мовні засоби, способи реалізації конкретного наміру.

Визначальним мовним прийомом оформлення товариських листів є діалогізація, яка представлена в епістолярній спадщині Ю. Федьковича загальною невимушеною, доброзичливою тональністю листів, вживанням зменшено-пестливих форм імен, широким спектром експресивно-виражальних епістолярем: різними типами переносного значення слова, різного роду мовними повторами, емоційно-оцінними побудовами, а також питальними та оцінно-окличними епістоляремами, народно-розмовними та фразеологізованими епістоляремами, авторськими афоризмами, епістоляремами інтимізації мовлення тощо. Характерною особливістю відбору мовних засобів є жанрова специфіка товариського епістолярю – відбір адресантом таких мовних засобів, які є зрозумілими для адресата, і в цьому автор епістоли не сумнівається, оскільки добре знає реципієнта; в аналізованому матеріалі це вкраплення іншомовних елементів, паремій, регіоналізмів в епістолярному текстову канву.

Специфічною комунікативно-прагматичною ознакою товариських листів є їхня поліінтенційність. На відміну від інших жанрових типів епістол, в яких адресант реалізує конкретні наміри (вираження подяки, співчуття, запрошення, прохання тощо), у товариських листах спостерігаємо переплетіння я-інтенцій – від сухих інформативних до емоційних комунікативних, як-от я-інтенції вираження різних почуттів, я-інтенції подяки, я-інтенції прохання, я-інтенції сподівання, я-інтенції-самохарактеристики, я-інтенції виправдання та ін.

Вважаємо, що подальше поглиблене вивчення проблеми інтенційного обшину товариських листів поглибить теорію епістолярного дискурсу.

Література:

- Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики: монографія. Львів: ПАІС, 2010. 336 с.
- Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К.: «Академія», 2004. 344 с.
- Богдан С.К. Епістолярні звертання як вияв індивідуальної мовної картини світу. *Актуальні проблеми металінгвістики*. К.: Брама, 1999. С. 292–295.
- Богдан С. Лист як особливий вид комунікативної діяльності. *Проблемні питання синтаксису*. Чернівці: ЧДУ, 1997. С. 157–163.
- Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. К.: Рідна мова, 1998. 475 с.
- Богдан С. Семантика прощання і її реалізація в епістолярних текстах Лесі Українки: невербальні компоненти. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Чернівці: Рута, 2009. Вип. 475–477: Слов'янська філологія. С. 524–530.
- Богдан С.К. Формули етикету в українській епістолярії. *Урок української*. 2003. № 1. С. 30–34.
- Ветрова Е.С. Семантика і функціонально-комунікативний аспект етикетних одиниць в епістолярній спадщині українських письменників XIX ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова»; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2004. 20 с.
- Виноградов В.В. Грамматика русского языка: Синтаксис. М.: АН СССР, 1954. Т. 2. Ч. 1. 346 с.
- Винокур Т.Г. К характеристике говорящего. Интенция и реакция. *Язык и личность* / отв.ред. Д.Н. Шмелев. М., 1989. С. 11–24.
- Вихованець І.Р. Грамматика української мови. Синтаксис: підручник. К.: Либідь, 1993. 368 с.
- Выготский Л.С. Собр. соч.: в 6 т. М.: Педагогика, 1982. Т.1: Проблемы общей психологии. 504 с.
- Ганжа С.А. Фразеологічні одиниці в епістолярних текстах українських письменників-класиків XIX – початку XX століття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова»; Дніпропетр. держ. ун-т. Д., 1995. 18 с.
- Гуйванок Н. Перспективи сучасної комунікативної граматики. *Науковий вісник Чернівецького національного університету* / наук. ред. Б.І. Бунчук. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2007. Вип. 321–322: Слов'янська філологія. С. 222–228.
- Грещук В. Лінгвістичний аспект листування. *Василь Стефаник – художник слова*. Івано-Франківськ: Плай, 1996. С. 165–176.
- Жинкин Н.И. Речь как проводник информации. М.: Наука, 1982. 160 с.
- Журавльова Н.М. „Ваш лист, такий ласкавий та щирий...” (До проблеми мовної культури епістолярного стилю XIX – початку XX століття). *Вісн. Запорізького держ. ун-ту: Філол. науки*. 2004. № 2. С. 70–75.
- Загнітко А. Теоретична грамматика української мови: Синтаксис: монографія. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662 с.
- Ковалевська Т. Лінгвістичні основи нейролінгвістичного програмування. *Науковий вісник Чернівецького національного університету* / наук. ред. Б. І. Бунчук. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. Вип. 475–477: Слов'янська філологія. С. 260–267.
- Коцюбинська М. Епістолярна творчість Василя Стуса. *Твори: У 4 т. / Стус В.Л.*, 1997. Т. 6 (додатковий). Кн. 2: Листи до друзів та знайомих. С. 218–240.
- Ленець К.В. «Друже мій єдиний!..» (Початкова формула-звертання у листах Т. Шевченка) *Урок української*. 2003. № 8–9. С. 31–32.
- Ленець К.В. Епістолярний стиль *Стиль і час: хрестоматія* / відп. ред. М.М. Пилинський. К.: Наук. думка, 1983. С. 203–211.
- Ленець К.В. Епістолярний стиль в історії нової української літературної мови *Жанри і стилі в історії української літературної мови*. К.: Наук. думка, 1989. 288 с.
- Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Изд-во полит. л-ры, 1977. 304 с.
- Ляхова Ж.Т. За рядками листів Тараса Шевченка. К.: Дніпро, 1984. 134 с.
- Мазоха Г. Теоретичні аспекти дослідження письменницького епістолярю. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2013. № 2 (1). С. 152–161.
- Мірченко М. Надкатегорія настанови. *Лінгвістичні дослідження*. Х., 2007. Вип. 22. С. 125–132.
- Найрулін А. Епістолярій Михайла Коцюбинського в історії української літературної мови (особливості конотації епістолярю письменника): автореф. дис. на здобуття ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова»; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2005. 19 с.
- Остин Дж. Слово как действие. *Новое в зарубежной лингвистике*. М.: Прогресс, 1986. Вып. XVII. С. 22–129.
- Павлик Н. Типологія дискурсивних одиниць в українському епістолярному мовленні: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова»; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2005. 20 с.
- Почепцов Г.Г. Анализ перформативных высказываний. *Филологические науки*. 1982. № 6. С. 63–66.
- Почепцов О.Г. Основы прагматического описания предложения. К.: Вища школа, 1986. 116 с.
- Рубинштейн С.Л. Человек и мир. *Методологические и теоретические проблемы психологии* / С.Л. Рубинштейн. М.: Наука, 1969. С. 348–374.
- Святовец В.Ф. Епістолярна спадщина Лесі Українки. К.: Вища шк., 1981. 184 с.

35. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
36. Сірий М. Деякі структурні особливості епістолярного стилю української мови. *Питання словотвору і граматичної структури української мови* / М. Сірий. – Дніпропетровськ, 1979. С. 37–42.
37. Словник української мови: в 11 т. / редкол. І.К. Білодід (голова) та ін. К.: Наукова думка, 1970–1980. Т. 2: Г–Ж / ред. П.П. Доценко, Л.А. Юрчук. 1971. 550 с.
38. Федькович Ю.А. Твори: в 2 т. К.: Дніпро, 1984. Т. 2: Повісті, оповідання, казки, драматичні твори, листи / Упоряд. і приміт. М.Ф. Нечиталока. 426 с.
39. Формановская Н.И. Речевое общение: коммуникативно-прагматический подход. М.: Русский язык, 2002. 216 с.
40. Шабат-Савка С. Вербалізація я-інтенцій в епістолярній комунікації. *Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія* / С. Шабат-Савка. Чернівці: «Букрек», 2014. С. 301–309.
41. Шабат-Савка С.Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові: монографія. Чернівці: «Букрек», 2014. 412 с.
42. Шарпило Б.А. До проблеми історичного вивчення українського епістолярного стилю. *Проблеми філології*. Луганськ, 1993. С. 113–120.
43. Шапран Н. Функціональні особливості компліментарних висловлень в англійському дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер.: Філологічна. 2009. Вип. 11. С. 421–428.
44. Шинкарук В.Д. Категорії модусу і диктуму у структурі речення: монографія. Чернівці: Рута, 2002.–272 с.
45. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови: підручник. К.: Академія, 2004. 408 с.

Antofichuk A. Intentional space of friendly letters by Yuriy Fedkovych

Summary. The article deals with the linguistic analysis of the epistolary heritage of Bukovynian writer Yuriy Fedkovych, in particular, it covers the communicative and pragmatic characteristic of the comradesly (friendly) correspondence in terms of the intentions typology which is realized by the author in the indicated genre type of letters. The central category of epistolary discourse is defined by I-intention. It

has been determined that the genre of comradesly letter differs from other epistolary genres (thank you letter, letter of request, letter of invitation, autobiographical letters, etc.) and has specialized means and ways of linguistic design, based on the linguistic technique of dialogizing epistolary text. Its essence lies in the fact that epistolary information is presented in the form of imitation of a live dialogue by the addresser in order to inform the addressee about something, to share thoughts concerning the topic touched upon, to express feelings, emotions, to arouse the interlocutor's interest, sincere and quick reaction-response, to fulfil specific I-intentions as precisely as possible. The author proves that comradesly letters is a special type of letters, in the creation of which the paramount role is played by the dual nature of epistolary communication, based on the communicative and pragmatic axis 'the addresser – the addressee', which determines the compositional and structural organization of these epistles, and, accordingly, the selection of linguistic and extra-linguistic means and ways of their design. It is the duality of comradesly epistolary works that gives proofs of the anthropocentric paradigm of modern linguistics. Its essence lies in the fact that the central starting point of linguistic and speech phenomena is the individual as the creator of linguistic and speech activity. Poly-intentionality is the specific communicative and pragmatic feature of the comradesly letters. In contrast to other genre types of epistles, in which the addresser realizes specific intentions, the comradesly letters reveal the intertwining of the following I-intentions: I-intentions expressing different feelings, I-intentions of gratitude, I-intentions of request, I-intentions of hope, etc. The realization of I-intentions in comradesly epistolary works by Yuriy Fedkovych has specialized means of expression, among which the author defines endearment word forms, figurative words meaning, various kinds of linguistic repetitions, emotional-evaluative constructions, interrogative and evaluative-exclamatory, colloquial and phraseological epistolarems, original author's aphorisms, etc.

Key words: epistolary genres, communicative intention, I-intentions, poly-intentionality, comradesly (friendly) correspondence, addresser, addressee, linguistic persona of epistolary discourse, epistolarem, Yuriy Fedkovych.